Цана асобнага нумару 20 грошаў.

НАШ ГОЛАС

Выходзіць два разы у тыдзень

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6. (Wileńska 12, m. 6). Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэса 30 гр.

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 2 — Вільня, Пятніца, 28-га студзеня 1927 г. — Год I

Першы нумар нашае газэты з 26-га студзеня с. г. сканфіскаваны па загаду камісара ўраду на м. Вільню за зьмяшчэньне ў ім стацей: „ШТО РАБІЦЬ?“ „У ЧЫМ ВІНАВАЦЯЦЬ НАШЫХ ПАСЛОУ?“ і карэспандэнцыі з Варшавы „Далейшая праграма абшарнікаў“.

Буржуазная маральнасьць.

У тую-ж ноч, калі адбыліся масавыя арышты сярод беларускіх дзеячоў і былі пасаджаны за крату выбранцы беларускага працоўнага народу—ягоныя паслы,— ува ўсіх польскіх газэтах места Вільні нейкая адна рука ўкладала цэлы рад „інфармацыяў“ аб людзях, якіх яшчэ не пасьпелі адвязьці ў вастрог, бэсьцячы ўсяляк іх добрае імя.

Гэтак польская прэса—ведама, буржуазная, — прыняла ўчасьце ў урадавым выступленьні проці галоўных павадыроў з'арганізаваных беларускіх сялян і работнікаў.

Самы факт гэтага ўчасьця прэсы ў урадавай акцыі нас ня дзівіць. Прэса выважае думкі і настроі тых клясаў і груп, якім яна служыць і якія акурат маюць сваіх заступнікаў у сучасным урадзе. Але мы ня можам прайсьці моўчкі міма тых *спосабаў*, якіх ужывае польская буржуазная прэса, каб ня толькі пазбавіць волі цэлы рад барацьбітаў за беларускую справу, але і абліць іх гразёю.

Спосабы гэтыя — бязглуздая ілжа і сьвядомае ашуківаньне шырокіх колаў польскага-ж грамадзянства, каб прабудзіць у ім варожыя адносіны да ўсіх пацярпеўшых пры разгроме беларускіх арганізацыяў.

Вось рад прыкладаў.

Фашыстаўскае „Słowo“ пусьціла такую брахню. Яшчэ да дапросу арыштаванага дырэктара Беларускае Гімназіі ў Вільні Астроўскага газэта гэная зьмясьціла „інфармацыю“, быццам грам. Астроўскі прызнаўся, што ён—„злодзей і шпіён“. Калі жонка пакрыўджанага зьвярнулася ў гэтай справе да сьледчага судзьдзі, той адказаў, што нічога падобнага грам. Астроўскі не заяўляў, бо .. яго йшчэ не дапрашывалі! Ня гледзячы на тое, што і па сваей істоце падобнае абвінавачаньне ведамага сваей ідэйнай працай і чэснасьцю грамадзкага дзеяча зьяўляецца прост бясчэльнасьцяй,—толькі адна газэта згадзілася надрукаваць пратэст жонкі пакрыўджагага. Усе другія, сквапна перадрукаваўшы ілжу „Słowa“, пратэсту не зьмясьцілі...

Характэрна, што напярэдадні арышту грам. Астроўскага да яго зваразаліся міністар Васілеўскі і цэлы рад меншых прадстаўнікоў чэснае часткі польскага грамадзянства ў справе наладжаньня добрых адносінаў між палякамі і беларусамі...

А вось другі прыклад. У цэлым радзе газэт адначасна — пэўне-ж з аднае крыніцы! —зьявілася падобная-ж інфармацыя аб чалавеку, адзінай правіннасьцяй якого зьяўляецца тое, што працаваў у Беларускім Каапэратыўным Банку ў Вільні, як галоўны бухалтэр яго, ды быў абабраны за сябру дырэкцыі Банку. Гэта—сьвяшчэньнік сьніпішскае царквы ў Вільні, Аляксандар Коўш. Чалавек гэты ў 1919 і 1920 гадох служыў за бухальтэра ў Славянскім Аддзеле Расейскага Дзяржаўнага Банку ў Славянску і Майкопе (ў Донскай вобласьці) за панаваньня тамака Дэнікіна. У 1921 годзе прыехаў у Польшчу, як ураджэнец Гарадзеншчыны. У лютым 1922 геду высьвяньціўся на папа і да 1926 году быў бязвыездна ў с. Дзятлавічах, Ваўкавыскага павету, скуль перабраўся ў Вільню і тут асеў. І вось усе польскія буржуазныя газэты, каб апраўдаць удар, зроблены Беларускаму Каапэратыўнаму Банку, аднагалосна раскрычалі паданую з нейкае цёмнае крыніцы вестку, быццам сьвяшчэньнік Коўш быў у 1921 годзе начальнікам чрэзвычайкі ў Растове на Доне. у 1922—займаў такое-ж становішча ў Екацерынбургу, а ў 1923 дык кіраваў курсамі для інструктароў і агітатараў у Маскве!

Ня менш бясчэльныя весткі падаюцца аб паслох Тарашкевічу і Раку-Міхайлоўскім, якім прыпісываюцца... зробленыя Аляксюком „камбінацыі“ з грашыма Беларускае Вайсковае Камісіі ў Менску ў часы бытнасьці там палякоў. Нашым паслом, людзям, якія працай усяго жыцьця свайго даказалі сваю ідэйнасьць, робяцца ілжывыя закіды ў „кар'ерызьме“,— і робяць гэта акурат тыя, што да ўваходу пасла Тарашкевіча ў Сойм славілі яго, як запраўды-ж заслугуючага поўнае пашаны чалавека. Калі-ж Тарашкевіч, падняў свой голас ў Сойме не па мысьлі сваіх польскіх „прыяцеляў“,—зразу-ж пачалася зьвяга і сьвядомая брахня на яго.

Горача пратэстуючы проці такіх спосабаў барацьбы з беларускімі дзеячамі і проці ашуківаньня польскага грамадзянства—з мэтай нацкаваньня яго проці беларусаў, мы адначасна мусім адзначыць, што падобныя рэчы запраўды-ж можа дапускаць толькі *буржуазная этыка і маральнасьць.*

Справа нашых паслоу у Сойме.

У панядзелак, 24 студзеня, маршалак Сойму Ратай, ламаючы соймавы наказ, хацеў правясьці выдачу заарыштаваных беларускіх паслоў суду праз соймавую камісію—без перадачы ей справы самім Соймам, чаго вымагае наказ. Гэтак марш. Ратай маніўся ўжо ў аўторак правясьці рэзалюцыю камісіі праз паседжаньне Сойму і хутчэй „улегалізаваць“ недапушчальнае па Канстытуцыі трыманьне паслоў у вастрозе бяз згоды ўсяго Сойму ці хаця-бы маршалка яго.

З прычыны пратэсту аднаго з беларускіх паслоў, прысутнага на паседжаньні камісіі, гэта марш. Ратаю не ўдалося. Дык у аўторак ён мог толькі зрабіць Сойму даклад аб ламаганьні ўрадам выдачы паслоў. Ведама, Сойм, як і трэба было спадзявацца, прыняў урадавую прапазіцыю пакіраваць справу ў камісію,—аднак не абыйшлося без пратэстаў.

Як падае ПАТ, пасьля дакладу марш. Ратая выступіў з прамовай адзіны пасол Грамады, які астаўся на волі, Сабалеўскі, пратэстуючы проці арышту паслоў, проці нападаў на нацыянальныя меншасьці і проці пагрому Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады. Пасол Сабалеўскі запрапанаваў, каб Сойм прыняў пастанову аб звальненьні заразжа ўсіх заарыштаваных паслоў.

У часе прамовы Сабалеўскага марш. Ратай некалькі разоў прызываў яго да парадку.

Другі прамаўляў проці выдачы паслоў пасол Сахацкі (камуніст), прапануючы Сойму выказаць сваё недаверье ўсяму ўраду марш. Пілсудскага.

Марш. Ратай заявіў, што ня можа паставіць на галасаваньне прапазыцыю пасла Сабалеўскага па фармальным прычынам. Прапазыцыя-ж пасла Сахацкага можа быць разгледжана толькі на адным з наступных паседжаньняў Сойму.

Тады ў салі паседжаньня Сойму, як падае „Слово“, узьнялася бура на левых лавах. Пачаліся крыкі пратэсту. Асабліва востра выступіў пасол Воевудзкі (Н П Х), якога маршалак за вострыя словы выключыў на месяц з засяданьняў Сойму. Пасол Воевудзкі адмовіўся выйсьці. Паседжаньне было прыпынена, і маршалкоўская варта вынесла пасла Воевудзкага на руках.

Пры галасаваньні ўрадавае прапазыцыі, у абароне якой выступіў віцэ-прэм'ер Бартэль (былы калега па Вызваленьню арыштаванага адначасна з нашымі пасламі пасла Галавача!), — за скіраваньне справы ў камісію была пададзена большасьць галасоў.

Характэрна, што ў сваей прамове віцэ-прэм'ер Бартэль назваў заарыштаваных паслоў—выбранцаў беларускага народу — „няпрошанымі апякунамі“ беларускага народу... Цікаўна: хто-ж, на яго пагляд, зьяўляецца „прошаны“?!...

Паседжаньне соймавае камісіі было вызначана на сераду, у 10 гадз. раніцы, з тым, каб у той-жа дзень у 12 гадз. мог сабрацца ўвесь Сойм і прыняць пастанову аб выдачы суду ўсіх заарыштаваных паслоў.

Паседжаньне камісіі дзеля разгляду справы аб выдачы суду заарыштаваных беларускіх паслоў адбылося ў сераду. На жаданьне мін. Мэйштовіча, паседжаньне было аб'яўлена тайным. І гэтак грамадзянства аказалася пазбаўленым магчымасьці даведацца запраўдныя прычыны арышту.

Пасьля дакладу мін. Мэйштовіча паасобныя паслы задавалі яму пытаньні, на якія ён даваў дадатковыя тлумачэньні. Справа, аднак, у адзін дзень, як спадзявалася ўрадавая прэса, не закончылася.

За дакладчыка на пленум Сойму выбраны эндэк пас. Добжаньскі.

Чарговае паседжаньне адбудзецца ў пятніцу ці суботу.

Гэтак справа зацягіваецца.

„Наш Голас“, адзіная ў Заходняй Беларусі беларуская газэта, якая стаіць у абароне інтарэсаў працоўнага сялянства і рабочых.

Кожны сьвядомы беларус павінен чытаць, распаўсюджываць, выпісываць і дапамагаць сваей газэце.

Жыдоуская і літоуская прэса аб арыштах Беларусау.

У дні цяжкіх удараў найлепш можна пазнаць прыяцеляў.

Пад той час, як уся польская прэса—згодна, па камандзе зьверху — бясчэльна лгала аб выкрытых „складах аружжа“, „бальшавіцкіх цыркулярах“, „тысячах даляраў“, якія знойдзены быццам-то ў гурткох Грамады і ў паслоў,—у той час, як „свае“—хадэкі і сельсаюзьнікі — пісалі ўсялякія подласьці аб арганізацыі беларускіх сялян і работнікаў, да фізычных удараў варожае рукі далучаючы яд маральны, — у той час прэса народаў, якія пад Польшчай маюць мала лепшае жыцьцё, чым нашае, горача адгукнулася і выразіла свой шчыры спогад да нас.

Найбольш прыхільнай аказалася жыдоўская прэса. У жыдоўскіх газэтах, выдаваных у жыдоўскай і польскай мове, зьявіліся першыя стацьці і заметкі, асьвятляючыя праўдзіва справу арыштаў і выяўляючыя той удар, які зроблены не камунізму, а—пад відам барацьбы з камунізмам—беларускай нацыянальнай справе наагул. Толькі праз жыдоўскія газэты ў польскай мове, не далучыўшыяся да ганебнае змовы польскіх рэдактароў проці беларусаў—пад камандай дэфэнзывы,— магло і польскае грамадзянства даведацца праўду аб усей справе.

Лішне доўга было б пералічаць галасы жыдоўскае прэсы ў абарону беларусаў. Мы абмяжуемся адно толькі выступленьнем у віленскай газэце „Цайт“ пасла д-ра Выгодскага, дужа далёкага ад нас па свайму сацыяльнаму становішчу. Д-р Выгодскі, як стары палітычны дзеяч, лішне добра разумее, што ў гэты мамэнт Польшча, б'ючы беларусаў, гэтым самым аслабляе адпорную сілу „нацыянальных меншасьцяў“ наагул, ды што за намі можа прыйсьці чарга і на жыдоў. І вось, што ён піша ў стацьці **„Беларуская небясьпека“ ў Віленшчыне.**

Перадусім д-р Выгодскі адзначае, што выяўленьне магутнага нацыянальнага руху сярод беларусаў пад Польшчай—гэта адказ на варожую да іх палітыку польскага ўраду. Мінулі ўжо часы, калі можна было перарабляць нацыянальнасьці на свой капыл, аб чым пара ўжо пераканацца польскім палітыкам. Пажар, які ўзьняўся на тэрыторыі Заходняе Беларусі, можа быць затушаны ня крывёй і сьлязьмі, а вялікімі і справядлівымі рэформамі як у галіне зямельных адносінаў, так і нацыянальных, у вёсцы і ў месьце. Аўтар трэбуе, каб марш. Пілсудскі паклаў у аснову новае нацыянальнае палітыкі на нашых землях тэрыторыяльную аўтаномію для беларусаў і культурна-нацыянальную—для жыдоў. Атмасфэра самай дзікай ненавісьці і гвалтаў, створаная эндэкамі на Крэсах, мусіць быць зьліквідавана.

Уканцы пасол Выгодскі бароніць заарыштаваных паслоў ад закідаў у бальшавізьме, якія так шчодра пачаў ім першы кідаць ...„свой“ кс. Станкевіч!

Ня маем яшчэ галасоў украінскае і нямецкае прэсы ў Польшчы, дык адзначым тут яшчэ толькі літоўскі голас. Ня гледзячы на тое, што ў Коўне пануе фашыстаўская ўлада, яўна варожая імкненьням беларускіх сялян і работнікаў да сацыяльнага вызваленьня,—віленскія літвіны сваім становішчам павінны засароміць тых беларусаў, якія стараюцца ўбіць сяньня нож у сьпіну Грамадзе! Вось, што піша аб арыштах беларускіх дзеячоў „Vilniaus Aidas“ у № 7 у стацьці пад загалоўкам: „Пятыя ўгодкі“:

„Арыштаў гэных нельга назваць інакш, як ударам, скіраваным проці беларускага народу. Праўда, польская прэса адзначае, што крокі ўладаў скіраваны проці Грамады, але ня проці беларусаў. Ды толькі ворагі беларускага народу могуць казаць, быццам Грамада не зьяўляецца беларускай арганізацыяй“. (Робяць гэта ...органы сельсаюзьнікаў і хадэкаў—„нашых“! — *Рэд.*).

Прыпомніўшы, што якраз пяць гадоў назад той самы пан Мэйштовіч учыніў падобную „штуку“ з 33 беларускімі і літоўскімі дзеячамі, груба выкінутымі тады ў Літву, — літоўскі орган слушна канчае сваю стацьцю ўвагай:

„Удар гэтым пасрэдна напамінае ўсім нацыянальным меншасьцям тое, што з кожнай з іх можа стацца нешта падобнае“.

Чэха-славацкае паразуменьне.

У той час, як у Польшчы ўзаемныя адносіны між „дзяржаўным“ народам і „недзяржаўнымі“ яго меншасьцямі ўсё больш заваганяюцца, калі ўвесь ратунак для Польскай дзяржавы польскае грамадзянства бачыць у мілітарнай і паліцэйскай сіле,—у найбліжэйшай саюзьніцы яе—Чэха-Славакіі—дзяржаўная праца ідзе зусім у іншым напрамку. Чэха-Славацкая Рэспубліка—пасьля банкруцтва нацыяналістычнае палітыкі яе—галоўную ўвагу зьвярнула на тое, каб абаперці сваю дзяржаўную сілу на дабрабыце і свабодзе ўсіх грамадзян—бяз розьніцы нацыянальнасьці, ды на вартасьці для іх самой новай дзяржавы. Таксама, як і Польшча, і Чэха-Славакія ня мае нацыянальна-аднолькавага насяленьня. але складаецца, ня лічучы драбнейшых групаў, — з чэхаў, славакаў і немцаў. У круглых лічбах — чэхаў каля 7 мільёнаў, немцаў — 3 з лішкам, славакаў больш, як 2.

Чэха-Славацкай Рэспубліцы прышлося— побач з іншымі дзяржаўна-гаспадарчымі задачамі — вырашыць і справу нацыянальнай кансалідацыі краю. Як немцы, таксама і славакі, былі спачатку страшэнна варожа настроены да пануючай ролі чэхаў у Рэспубліцы. Немцы, зразумела, цягнулі да Нямеччыны, не жадаючы падпарадкавацца культурна ніжэйшаму за іх славянскаму народу. Славакі, якіх чэхі ашукалі, сьпярша абяцаўшы ім амаль ня поўную дзяржаўную аўтаномію, заеліся на сьмерць проці чэхаў, рыхтуючыся да паўстаньня ды навет — адарваньня ад Чэха-Славацкай дзяржавы.

Але дзяржаўна-палітычны розум кіраўнікоў Рэспублікі знайшоў абарону ад хатняе

вайны ня ў галтах над „антыпаньствовымі“ імкненьнямі сваіх грамадзян, а — у паразуменьні з імі. І вось, некалькі месяцаў назад чэхі ўжо трыумфавалі з прычыны поўнага паразуменьня з сваімі ўнутранымі немцамі, якое было папяраджана дыпляматычным паразуменьнем з Нямеччынай — у Лёкарно. У выніку паразуменьня два міністры-немца заселі ў урадзе Рэспублікі, прытым — зусім не як „міністры для спраў нямецкай меншасьці“, але — атрымаўшы вельмі важныя і адказныя партфэлі агульна-дзяржаўнага значэньня. Напрыклад, немец у Чэха-Славакіі назначаны — міністрам справядлівасьці. Гэтым чэхі наймацней загарантавалі свае граніцы з Нямеччынай.

Як жа далёка гэта ад палітыкі Польшчы, дзе толькі цяпер паўстала, дый то — далёкая яшчэ ад рэалізацыі, думка зрабіць асобнага... „віцэ-міністра для спраў усіх меншасьцяў“! Дый нельга сумлявацца, што гэтае становішча бязумоўна займе паляк...

А вось цяпер у дзяржаўным жыцьці Чэха-Славацкае Рэспублікі, пачалася „новая эра“, як пішуць краёвыя газэты: адбылося паразуменьне з Славакамі.

Славацкія аўтанамісты паразумеліся з чэскімі цэнтралістамі, і ў выніку паразуменьня — ізноў два міністры-славакі ўвайшлі ў склад ураду Рэспублікі. А ў той самы час у Польшчы Украінскае Аб'яднаньне ўсіх буржуазных партыяў нядаўна — на сваім кангрэсе — заявіла, што „разглядае ўсе польскія справы, як справы вонкавыя міжнародавыя“, што-ж да адносінаў між польскім грамадзянствам і беларускім народам, дык аб іх красамоўна кажуць апошнія падзеі ў нашым краю, выклікаўшыя далейшае і глыбейшае завагненьне ўзаемных адносінаў між імі.

Варта тутака прыпомніць, што павадыр славацкіх людоўцаў Глінка быў доўгі час „антыпаньствоўцам“ і рэвалюцыянерам — проці выключнага панаваньня чэхаў у краі. Ён запраўды езьдзіў за граніцу шукаючы там дапамогі проці чэхаў... Ён запраўды рабіў навет проці іх „аружныя паўстаньні“, падымаў сялянства на бунт „проці законных уладаў, настаўленых чэхамі, якія ашукалі славакаў, ды пагвалцілі свае абяцанкі саюзьнікам у Вэрсалі. — Глінка сядзеў, ды здаецца няраз, — у вастрозе. Дый — ці-ж ён адзін?!

Але, наколькі мы ведаем, ня было выпадку, каб чэшскае грамадзянства ў сваей прэсе, дый у сваіх урадавых камунікатах зрабіла-б з гэтага шчырага, ідэйнага народнага павадыра і з іншых „рэвалюцыйных аўтанамістаў-сэпарытыстаў“ (гэта-ж значыць — незалежнікаў-паўстанцаў!) нейкіх „зладзеяў“, „шпіёнаў“, „бандытаў“, „чэкістаў“, „забойцаў“ і т. п. — дзеля таго, каб апраўдаць перад „апініяй“ заграніцы і краю — расправу з павадырамі ўціснутага народу і барацьбу з народным рухам славакаў... Можна весьці барацьбу, навет вайну з праціўнікам. Але заўсёды трэба памятаць, што — ці то з пераможаным, ці з пераможнікам — трэба пасьля будзе так ці інакш жыць у суседстве... Дык перадусім — ня трэба рабіць маральна немагчымым гэтае сужыцьцё.

Дакананае паразуменьне чэхаў з славакамі, зьдзейсьніўшае іх мірнае сужыцьцё і супрацаўніцтва ў аднэй дзяржаве — на супольную карысьць, даводзіць, што з боку мацнейшых чэхаў гэта „маральная граніца“ барацьбы з слабейшымі ня была пяройдзена..

Сойм і Урад.

Агульная дыскусія над бюджэтам.

У Сойме распачалася агульная дыскусія над бюджэтам.

Характэрна поўнае „незацікаўленасьць“ у гэтай расправе з боку ўраду. Ня было ў Сойме ані старшні Рады Міністраў, ані ўсяго габінэту ў поўным складзе, як гэта ўвайшло ўжо ў „закон-звычай“ усіх парляманцкіх краёў. Толькі некалькі міністраў. Навет сам аўтар бюджэту ня выступіў у абарону свайго твору — з дакладам аб агульным стане дзяржаўнай гаспадаркі. Ён мае абмяжавацца толькі прамовай, датычучай свайго міністэрства фінансаў, баронячы ў сваім часе яго бюджэт.

Міністар-Пасол Морачэвскі зрокся пасольскага мандату.

Пасол Морачэвскі, міністар ураду Пілсудскага, зрокся свайго пасольскага мандату, які атрымаў, як сябра П. П. С.

Эндэкі — проці камуністаў.

Клюб эндэкаў падаў у Сойм прапазіцыю ў справе выдачы паслоў — гэткага зьместу:

„З увагі на распаўсюджаньне камуністычнай акцыі, пагражаючай дзяржаве і сацыяльнаму парадку ды падтрымліванай суседнімі дзяржавамі, дзяржаўнай неабходнасьцю зьяўляецца безадкладнае прыняцьце закону проці камунізму“.

У канцы клюб заяўляе, што дзеля хуткасьці мае апрацаваць і падаць у Сойм уласны праект, а пакуль што прапануе, каб Сойм прыняў гэткую пастанову:

„Урад заклікаецца ў працягу 14 дзён апрацаваць і прадставіць Сойму праект закону проці камунізму“.

Чуткі аб пераменах у складзе ўраду.

„Роботнік“ дансіць аб чутках, якія ходзяць у справе пераменаў у складзе габінэту. Быццам мін. унутраных спраў докт. Складкоўскі мае быць назначаны міністрам спэцыяльна створанага міністэрства Публічнага Здароўя; на яго мейсца міністрам унутраных спраў мае быць назначаны мін. Мэйштовіч, на асаблівыя таленты якога вельмі разьлічае ўрад у часе правядзеньня набліжаючыхся выбараў...

„Не забараняюць“.

У часе апошніх масавых арыштаў беларускіх дзеячоў, скіраваных перадусім проці галоўных працаўнікоў нашых культурна-асьветных і эканамічных установаў, — уся польская прэса — па каманьдзе „зьверху“ — навыперадкі старалася даказаць, што гэныя рэпрэсіі скіраваны ня проці беларусаў, а... проці камуністаў! А обстаўскі „Дзеньнік Віленьскі“, хоць і належыць да „апазіцыі Его Величества“, дык навет ужо перастараўся: у адным з апошніх нумароў газэта з нявіннай мінай лісіцы, задушыўшай курані, дзівіцца, чаму літвіны вось маюць гэтулькі сваіх прыватных пачатковых школ пад Польшчай, а беларусы — зусім іх ня маюць? — То-ж ім „ніхто гэтага не забараняе!“...

О, ведама: польская Канстытуцыя — „найлібэральнейшая на сьвеце“ — такое забароны не прадбачыць! Але — вось жменя фактаў з нашага штодзеннага жыцьця.

Увосені 1925 году беларускае сялянства, паверыўшы, што ў Польшчы запраўды-ж ніхто не павінен забараняць беларусам вучыць дзяцей у роднай мове, ды пераканаўшыся, што ўрадавае школы не дачакаецца, — пачало саматугам адчыняць свае прыватныя школы так-званым „явачным парадкам“ — пасылаючы аб гэтым паведамленьні школьнаму інспэктару. Паўстаў гэтак цэлы рад прыватных беларускіх пачатковых школ у Слонімшчыне і другіх паветах. А вынік „незабараняньня“ быў той, што на ўсе гэтыя школы наляцела паліцыя, дзяцей паразганяла, а вучыцялёў пасадзіла ў вастрог... Не памагла і інтэрвэнцыя пана Тугутта, тварца „языковых законаў“. А пасьля ўсіх іх судзіў польскі суд за „нелегальнае навучаньне“ — акурат таксама, як некалі царскія суды ў старой Расеі судзілі польскіх настаўнікаў...

Увосені 1926 году, навучаныя сумным прыкладам папярэдняга году, беларусы пачалі зварачацца да паноў куратараў з просьбамі ўжо аб канцэсію (дазвол) на адчыненьне прыватных беларускіх школ, выпаўняючы акуратна ўсе нялічаныя вымаганьні нялічаных правілаў і цыркуляраў адносна да прыватнае школы ў няпольскай мове. Галоўная Управа Т-ва Беларускае Школы ў Вільні падала 51 просьбу на прыватныя беларускія школы. Але... толькі на шэсьць школ была дадзена канцэсія! І думаеце, быццам хоць гэныя шэсьць школ запраўды адчынены? — Ды нічога падобнага: ніводная з іх не магла быць адчынена дзеля тэй простай прычыны, што... ніводнага з прадстаўленых кандыдатаў на вучыцялёў у іх школьныя ўлады не зацьвярдзілі! — А бывалі і такія — нязвычайна характэрныя выпадкі недапусканьня да адчыненьня беларускае школы. На просьбу Галоўнае Управы Т-ва Бел. Школы аб дазвол адчыніць беларускую школу ў аднэй з вёсак Навградзкага ваяводзтва куратарыум зажадала пасьведчаньня ад павятовага лекара, што памяшчэньне школы адпавядае вымогам гігіены. Калі-ж Галоўная Управа зьвярнулася з просьбай аб агляд памяшчэньня ўрадавым лекарам да тамтэйшага старосты, той адказаў, што... ня можа гэтае просьбы споўніць, пакуль яму ня будзе паказаны дазвол куратарыуму на адчыненьне школы! Усе дакумэнты гэтае асабліва характэрнае справы знаходзяцца ў Галоўнай Управе і былі паказаны пану міністру Васілеўскаму, які нядаўна прыяжджаў у Вільню знаёміцца з беларускім пытаньнем...

Як бачым, ад „маёвага перавароту“ ў справе беларускіх пачатковых школ стаўся „вялікі поступ“: урады Грабскіх, Вітосаў і г. д. ясна, адкрыта забаранялі адчыняць беларускія школы. Урад маршалка Пілсудскага зусім не забараняе, а толькі... не дае дазволу на беларускія школы!

Дык ці ж ня праўду піша обстаўская газэта, што ў волелюбівай Польскай Рэспубліцы няма забароны для беларускае школы, і вінаваты самі беларусы, якія.. ня хочуць роднае школы?!

Культурнік.

У Польшчы.

Рэзалюцыі Цэнтралі Прафэс. Саюзаў.

Цэнтраля Прафэсіянальн. Саюзаў Польшчы на паседжаньні 18 студзеня прыняла цікаўную рэзалюцыю — наступнага зьместу:

1. Цэнтральная Каміс. Прафэс. Саюзаў сьцьвярджае, што палітыка сучаснага ўраду — варожая інтарэсам работніцкай клясы. Падтрымліваючы інтарэсы вялікіх прамыслоўцаў і абшарнікаў, урад дапусьціў да нячуванага ўзросту дарагоўлі ў краі — у працягу апошняга году на 40 працэнтаў; — адначасна — згодна з воляй працадаўцаў — працівячыся рашуча падвышцы платы працаўніком.

Паміма сваіх абяцаньняў захаваць сацыяльныя здабычы работніцкай клясы, урад пазваляе працадаўцам масава ламаць работніцкае заканадаўства (аб 8 гадзін. дні працы і г. д.) — у такой меры, як гэтага не зрабіў ніводзін з папярэдніх урадаў. Гэткі стан рэчаў — паміма фальшывых запэўненьняў урадавай прэсы — значна пагоршыў палажэньне работніцкай клясы.

Дзеля таго Цэнтраля Праф. Саюз. заклікае ўсіх работнікаў да падрыхтаваньня барацьбы за падняцьце заробкаў, якое-б выраўняла ўзрост дарагоўлі, а таксама за нятыкальнасьць работніцкага заканадаўства, за працу і апеку для безработных і г. д.

2) Цэнтраля Пр. Саюз. сьцьвярджае, што ўрад рабіў спробы ўзалежніць ад сябе работніцкі рух, а перадусім — прафэс. арганізацыі работнікаў. Шляхам масавых рэпрэсіяў ды іншых спосабаў, часта вельмі падобных... да подкупу, часам шляхам пашырэньня розных фальшывых вестак сярод работніцкай клясы праз выдаваныя за ўрадавыя грошы нібы-то „работніцкія“ часопісі, — урад стараецца забясьпечыць сабе ўплывы на Праф. Саюзы ды адарваць іх ад ідэалаў сацыялізму.

Сьцьвярджаючы ўсё гэта, Цэнтраля перасьцерагае работнікаў перад пагражаючай небясьпекай з боку гэткай акцыі ўраду, маючай на мэце — разьбіцьцё адзінства работніцкага руху ды яго зламаньне...

Чуткі аб стварэньні міністэрства нацыянальных меншасьцяў.

У палітычных колах Варшавы ходзяць чуткі, быццам мае быць створана новае міністэрства — „нацыянальных меншасьцяў“, а ў кожным разе, калі не міністэрства, дык — становішча асобнага віцэ-міністра для спраў меншасьцяў. Гэты „пад-сэкратар“ меў бы падпарадкавацца беспасрэдна Прэзыдыуму Рады Міністраў. Пакуль гэтая справа будзе аканчальна вырашана, зараз-жа мае быццам быць назначаны спэцыяльны „чыноўнік для асаблівых даручэньняў“ пры Прэзыдыуме Рады Міністраў, які мае весьці ў сваім дэпартаманьце ўсе справы меншасьцяў. Есьць быццам ужо і гатовы кандыдат на гэтае мейсца, ведама ж — вайсковы: палкоўнік Славэк, знаны пілсудчык. Ён жа мае пасьля быць і віцэ-міністрам.

Што азначае гэта ўсё: ці лагаднейшы курс, ці наадварот — цьвярдзейшы, аб гэтым трэба парадзіцца — у гадалкі!

Вызваленец — сябра ўраду.

Ведамы пілсудчык, пасол Вызваленьня Медзіньскі, назначаны міністрам Пошт і Тэлеграфу.

Пэпээсавец пас. Дыаманд аб урадзе Пілсудскага — у нямецкай газэце.

У галоўным органе нямецкай сацыял-дэмакратыі пас. Дыаманд (ППС) надрукаваў цікаўную стацьцю — аб урадзе Пілсудскага, ды аб асобе апошняга.

„Пілсудскі, гэта — не Мусоліні і ня Ленін, ані павадыр сацыялізму: Пілсудскі — гэта асаблівы твор асаблівых польскіх сацыяльных і палітычных варункаў. Польская рэакцыя мае вельмі многа супольнага з спосабамі ўрадаваньня Пілсудскага. Яна хоча дасягнуць далейшых сваіх крайніх мэтаў: абмяжаваць парлямантарызм, скасаваць вольнасьць слова і прэсы, сфальшаваць дэмакратычнае выбарнае права, вярнуць даўнейшую ўладу клясе капіталістаў. Новы ўрадавы курс аблягчае рэакцыі гэтыя яе імкненьні“.

Далей аўтар таксама дэлікатна кажа, што на старане рэакцыі ў гэтым яе ўзаемным братаньні з урадам — усе выгады без усялякай адказнасьці; на старане ўраду — уся адказнасьць, бо ўрад — „ліе ваду на млын рэакцыі“. „Дзеля таго становішча дэмакратыі ў Польшы — вельмі труднае“.

Але далей раптам нешта ўжо зусім неспадзеванае: „Барацьба Пілсудскага з крайняй рэакцыяй тупіць аружжа проці яго з боку сацыялістычнай апазіцыі“... Вось — вось: той-жа самы Пілсудскі адначасна — і „ліе ваду на млын рэакцыі“, аблягчае ей яе забойчыя для дэмакратыі крайнія імкненьні, і адначасна — вядзе з крайняй рэакцыяй барацьбу, змушаючы тым самым да злагоджаньня „сацыялістычнай апазіцыі“, якая ў асобе ППС, як падчырківае аўтар, зьяўляецца амаль што не — „адзінай дэмакратычнай партыяй у Польшчы, аб якой варта гутарыць“...

Як бачым, сам павадыр ППС сьцьвярджае ў бэрлінскай газэце, што для ППС існуюць — два Пільсудскія! Сьцьвярджае тым самым і тое, што ёсьць — два твары і ў саміх пэпээсаў...

У канцы аўтар слушна сьцьвярджае небясьпеку самаўладных рухаў Пілсудскага, якім у яго акружэньні няма ніякай процівагі: гэтае „акружэньне Пілсудскага“, якое

Ляо-Дзе.

Вароны і Каршуны.

(КАЗКА).

У адным мейсцы зямной кулі, дзе ад веку расьлі і растуць высокія прыгожыя лясы, ды шумяць шырокія рэкі, — рос малады высокі прыгожы яловы лес. Не адзін раз вясною і восеньню ляцелі над гэтым лесам розныя птушкі ў вырай і з выраю, садзіліся часамі на дрэвы аддыхаць, але скора ізноў яго пакідалі і ляцелі ў далёкі край шукаць лепшага месца, а лес ізноў аставаўся пустым.

Сумна й абідна стала лесу гэтаму быць вечна пустым бяз ласкі й прывету, бяз гавору птушак і іх шчабятаньня. І пачаў ён стагнаць ужо на долю цяжкую сваю, як раптам чуець у паветры ўзмахі крыльляў. Радасна зашумеў лес сваімі вярхамі, вітаючы новых гасьцей. Іх было ня многа — усяго некулькі штук. Вялікія шэрыя з чорнымі плямамі на крылах і чорнымі дзюбамі, яны былі ня надта прыгожыя, але і ня брыдкія.

— „Вароны“, шапнула адна ёлка аднэй.

— „Варона — птушка не благая, яна не каршун і чужой працай ня жыве“, — адказала ёй тая.

А вароны тым часам пакружыліся над лесам, аглядаючы яго з гары, пасьля селі на вярхох дрэў і, штосьці грагаючы, радзіліся; пасьля з вярхоў пералезьлі ўніз — у самую гушчу лапак, пабывалі і на зямлі, узноў сеўшы на вярхах, штосьці радзіліся і грагалі і наастатку паляцелі назад.

— „І гэтыя паляцелі“ — прашаптала якаясь ёлачка з жалем.

— „Ніхто нас ня любіць“, — дадала сумна іншая.

— „Не бядуйце, — вернуцца“, прагаварыла трэцьця. „Я падслухала іх гаворку — яны гаварылі, што тут не благое месца на гнёзды“.

— „Няўжо“? спыталіся радасна некулькі ёлак.

— „А вось глядзіце!“ — кіўнула ім тая ж самая ёлка ў адказ сваей галавой на паўдзён.

З паўдня з крыкам ляцела цэлае стада варон. Пакружыўшыся трохі над гушчарам, апусьціліся яны на дрэвы, парадзіліся, ды, падзяліўшыся на пары, рассыпаліся каторая куды, выбіраючы сабе дрэвы на гнёзды.

Гушчар быў вялікі, а пар ня так многа, і кожная пара выбрала сабе на гняздо тое дрэва, якое ей найбольш падабалася. Закіпела праца. Ад рана і да вечара знасілі вароны ў гушчар валасьсё і мох, зьбіралі пруткі і хвораст ды строілі з гэтага ўсе сабе гнёзды. У гэтай рабоце яны забываліся навет аб ядзе і толькі час ад часу, як ад слабасьці пачне цямнець тэй ці іншай у вачох — скочыць яна кудысь на ральлю, глыне якіх двух-трох чарвякоў і ўзноў за работу.

— „Чаго вы так мучыцеся“? — спытаўся іх шпак, што якімсьці прыпадкам трапіў ў гушчар.

— „Нічога, наша-ж праца дарма не прападзе“, адказываюць яму вароны. „Мейсца тут ціхае, добрае, нікім не занятае і дрэў пустых у запасе многа — будзе дзе і дзяцём гнёзды парабіць. Вось і застанёмся мы тут жыць на заўсёды“.

І вароны сапраўды заселі ў гушчары не на жарт.

Ішлі гады за гадамі, а вароны гушчар ня кідалі. Палятуць кудысь-небудзь, пажыруюць і ізноў у гушчар — бліжэй да гнёздаў, якіх з кожным годам станавілася ўсё болей і болей. Тут ім было відаць найлепш. Навет сярдзітая зіма з сваім страшным голадам не магла іх выжыць згэтуль: паляціць некулькі штук кудысь ў горад, пабудзе там дзень-два, ды ізноў у свой гушчар бліжэй да гнязда, дзе іх ніхто не палохаў.

Аднак і на варон прыйшла скора бяда. Сталася гэта вясной, калі вароны, цешучыся з сваіх маленькіх дзетак, рассыпаліся па полю шукаць для іх жыру — чарвякоў, жукоў і г. д. У гушчары прыпадкова былі ўсяго дзьве ці тры вароны, што прынясьлі яду дзецям. Спаражніўшы свае клюнкі, хацелі яны ўжо адляцець за сьвежымі чарвякамі, як раптам пачуўся ў паветры якісьці сьвіст і шум і на гняздо, што было на самым высокім дрэве, ззаліўся каршун, што праўда ня надта вялікі, але і не малы. Пакуль вароны надумаліся, што ім рабіць, схапіў каршун у кожную лапу варанё, узмахнуў разоў некулькі крыльлямі і ўцёк.

Сьведкі-вароны паднялі крык, на які сабраліся ўсе вароны, але было ўжо позна.

Пакружыліся вароны над лесам, пакаркалі ды і паляцелі шукаць ізноў яды для дзяцей.

У гушчары засталіся толькі гаспадар і гаспадыня нешчасьлівага гнязда, у якім асталося цяпер усяго двое варанят.

Варанятаы каршуну падабаліся. Не прахадзіла і дня, каб ён не адведаў яловага гушчару і не сьцягнуў з якогась гнязда хоць адну штуку маладых варон.

А тут за аднэй бядой і другая прышла: недалёка ад гушчару завялася ў дуплі куна. Вароны падабаліся і ёй, і яна таксама пачала хадзіць у гушчар красьці варон і яйкі.

Відзяць вароны, што кепская справа, і далей гэдак жыць ня можна. Сабраліся яны ўсе ў адну кучу і давай радзіцца. Радзіліся, радзіліся і пастанавілі ляцець усей гурбай і раскідаць каршуновае гняздо, а яго самога абабіць, а калі ўдасца, то і крыльл яму паламаць.

Убачыўшы цэлае стада варон, каршун кінуў свае гняздо і даў драла, — толькі яго і бачылі. У гнязьдзе засталося ўсяго двое малых каршунят.

— „Забіць іх“! — грагнула якаясь маладзейшая варона.

— „Ашалела ты, ці што“? Чым яны вінаваты, што іх бацька такі злодзей і разбойнік!“, — грагнула на яе якаясь старая.

Рашылі наастатку гняздо раскідаць, а каршунят забраць у палон і гадаваць разам з варанятамі. Так і зрабілі.

Прыляцелі каршуны на свае старое гнязьдзішча — ні дзяцей, ні гнязда.

— „Бяда не вялікая“, кажа каршун. „Гняздо мае было ня моцнае — часовае і мы скора зробім новае яшчэ лепшае“.

— „Толькі ня ў гэтым месцы“!.. крычыць на яго каршуніха: „бо адгэтуль далёка летаць на жыры. Калі ўжо рабіць новае гняздо, то вун там у гушчары, недалёка ад вароньняга табарышча“.

— „Праўда твая“, адказывае каршун. „Зьвіўшы там гняздо, можна заўсёды скарэй і ня так заўважна пажывіцца якойсь варонай“.

Вось і пасяліўся каршун ля самага вароньняга табарышча.

А тут і ў самым табарышчы ня ўсё было чыста: падгадаваныя маладыя каршуны, замест зьбіраць па-полю чарвякоў ды жукоў, пачалі лётаць красьці курчанят. Каб-жа рабілі гэта толькі самі, бяда-б была невялікая, а то яны панавучалі зладзейства і маладых варон.

Замест зямлі—„крэдыты на паляпшэньне грунтаў“.

Міністар Зямельных Рэформ сказаў у Варшаве на адной урачыстасьці прамову, у якой нарысаваў праграму ўрадавай палітыкі ў справе „выкананьня зямельнай рэформы“. Паміж іншым міністар сказаў:

„Польшча ў вялікшай сваей частцы — сельска-гаспадарчы край. Дзеля таго свой бюджэт павінна апірацъ перадусім—на разьвіцьці земляробства. Падстава гаспадарчага жыцьця Польшчы—зусім не вялікія капіталы, а наадварот дабрабыт дзяржавы апіраецца ў нас на шырокіх сялянскіх масах. Гэтыя масы становяць галоўную крыніцу рабочай сілы і ядро насяленьня Краю. Заможнасьць селяніна, нашага галоўнага спажыўца, гэта ж—расцьвет нашага гандлю і нашай прамысловасьці, нашых местаў, нашай вытворчасьці—наагул багацьця дзяржавы. — А калі так, дык першым заданьнем дзяржавы зьяўляецца гаспадарчы ўздым сялянства, на дабрабыце якога датаго-ж павінен апірацца і ўнутраны парадак, як і вонкавая сіла Польшчы.—Бо-ж польскі жаўнер—гэта ж на дзьве трацiны селянін“.

Слушна. Але—што-ж п. міністар хоча даць гэтаму селяніну, каб забясьпечыць дабрабыт, спакой унутры ды мір вонках для Польскай дзяржавы? — Можа зямлю гэтаму беззямельнаму хлебаробу? Не: пакуль—што толькі—„крэдыты на абарот і паляпшэньне грунтаў“. Міністар „зямельных рэформаў“ у вельмі хітрай форме, але выразна, радзіць малазямельнаму ды беззямельнаму сялянству—„весьці больш інтэнсыўную гаспадарку“ на сваіх шнурох; гэта значыць—класьці ў яе... капіталы. Радзіць не ганяцца за зямлёй—бо-ж гэткая „экстэнсыўная гаспадарка“ дае толькі дэфіцыт, ці страты.

Як „лёгка“ дастаюцца гэткія крэдыты селяніну, ня нам тут пісаць!

Нядаўна п. міністар земляробства Незабытоўскі казаў, што з зямлёй для беззямельных трэба пачакаць: бо-ж сьпярша трэба даць школу—навуку, як карыстацца „рэнтоўна“ зямлёй, а пасьля „крэдыты“ — на „інтэнсыўную гаспадарку“ на гэнай зямлі, што будзе дадзена пасьля... І толькі ўканцы—ўжо бясспрэчна трэба даць зямлю бяззямельніку.

Цяпер мін. Станевіч кажа ўжо толькі аб крэдытах.—Відаць, бяззямельнаму сялянству ужо польскі ўрад навуку даў.

Да роднай вёскі.

Паслухай, брат із-пад Дубровы
(Магілкі там маіх бацькоў!).—
Паслухай вершык роднай мовы,
Паслухай шчырай праўды слоў!

Уцям, браток, шікуй далёка...
Ці бачыш новую зару,
Як разьляглась, чуць зглядзіць вока,
І ўдоўж над намі і ўгару!?

А ты у сумнай цемры ночы,
Сплючы ў няшчаснай галіце,
Ніяк прадзерць ня можаш вочы,—
І не дабудзішся цябе!..

Ўвесь люд сусьветнае галоты
Закапашыўся вунь—глядзі!
І да супольнае работы
Заве й цябе; хутчэй ідзі!..

Збавіцеля мо' ты чакаеш,
Каб дапамог на ногі ўстаць?
Няўжо-ж, браток, дасюль ня знаеш,
Што нам іх нечага чакаць?!...

Адсюль да самае Жаневы
„Збавіцеляў“ хоць гаці гаць...
Але за нашы жалі, гневы,
Што яны здалелі нам даць?

Або ў той Рызе і Вэрсалі
Цябе там тузалі дарма....
Што твае сьлёзы ім і жалі!
Яны ня скінуць з нас ярма!..

Твае надзеі топчуць марна,
Табе нічога не дадуць
І так у Жаневе, як ў Лёкарна
Бяздольным людам торг вядуць!

Дык вось, братко із-пад Дубровы!
Ў чаканьні лепшага жыцьця
Бяз роднай школы, роднай мовы
Ты чэзьнеш і твае дзіця!...

Да лепшай долі, наш народзе,
Супольным шэрагам ідзі,
Магутнай сілай, ў дружнай згодзе
Будзіся сам, другіх будзі!..

—ені.

мае цяпер усю ўладу ў Польшчы верыць толькі — „у шчасьце, у зорку Пілсудскага“, але забываецца аб тым, што Пілсудскі ня будзе-ж жыць вечна“...

Заграніцай.

Маскоўская „Правда“ аб арыштах беларусаў у Польшчы.

Як паведамляюць варшаўскія газэты, маскоўская „Правда“ піша, што арыштамі беларускіх дзеячоў і разгромам Грамады Пілсудскі, які падрыхтоўвае ваенную авантуру проці ССРР, маніцца „супакоіць Крэсы“, каб—на выпадак вайны — мець—тутака забясьпечаны тыл для сваей арміі. Дзеля таго ў Варшаве пастаноўлена — задушыць беларускі рух, які—з увагі на ягоныя сымпатыі да ССРР — быў-бы значнай перашкодай для ваенных плянаў Пілсудскага проці ССРР.

Маніфэст Партыі Цэнтру.

Партыя Цэнтру выдала Маніфэст, на падставе якога, як праграме будучага ўраду, канцлер Маркс мае весьці перагаворы з іншымі партыямі.

Маніфэст перш за ўсё прызнае асновай Нямецкай Дзяржавы — Вэймарскую рэспубліканскую Канстытуцыю, выступаючы гэткім чынам — проці думкі аб адбудове манархіі. Далей, пасьля ведамых усім лёзунгаў „хрысьціянскай дэмакратыі“, Маніфэст заяўляе, што партыя будзе імкнуцца да — „поўнай тэрытарыяльнай свабоды Нямеччыны, да вызваленьня Надрэніі ад акупацыі і да далейшага ўтрыманьня палітыкі паразуменьня з „саюзьнікамі“ (Лёкарно)“.

Ізноў прэз. Гіндэнбург даручыў стварыць—цэнтра-правы ўрад.

Пасьля няўдачы спробы Курцыўса стварыць цэнтра правы ўрад ды спробы Маркса стварыць цэнтра левы, Гіндэнбург ізноў, але ўжо ў вельмі рашучым, амаль-што загадываючым тоне, зьвярнуўся да Маркса, выразна даручаючы яму стварэньне—ураду ад цэнтра направа, гэта значыць з нацыяналістаў.

У лісьце сваім Гіндэнбург піша.

„Спробы стварэньня ўраду выключна з партыяў цэнтру ня ўдаліся. Дзеля таго зьвяртаюся да Вас, пане канцлер, з даручэньнем—стварыць чым хутчэй урад, які-б апіраўся на большасьць буржуазных партыяў Рэйхстагу“. Далей Гіндэнбург зьвяртаецца да ўсіх партыяў парляманту з заклікам — пакінуць партыйныя спрэчкі, і памятаць толькі аб дабру бацькаўшчыны ды памагчы ўтварыць урад, які мае быць — „нацыянальным“ (агульнадзяржаўным) і будзе бараніць інтарэсы ўсіх клясаў, у тым ліку і — работніцкай...

Становучы тон Гіндэнбурга выклікаў вялікае ўражаньне сярод буржуазных партыяў Рэйхстагу. Партыя Цэнтру, якая раней адмаўлялася ад коаліцыі з нацыяналістамі, цяпер прыняла пастанову — аб згодзе на гэта.

Тады Маркс, яе павадыр, адказаў Гіндэнбургу, што прымае яго даручэньне.

Вынікі перагавораў Маркса.

Дагэтуль вынікі перагавораў Маркса з партыямі — гэткія. Дэмакраты заявілі, што ў коаліцыю з нацыяналістамі ня ўвойдуць. Але — ставяць яшчэ іншыя варункі; дык можна думаць, што яшчэ — патаргуюцца, — калі не аб увaходзе, дык — у справе адносінаў да ўраду ў Сойме.

Баварскія „людоўцы“ згадзіліся ўвайсьці ў склад ураду.

Аб Нямецкіх Людоўцах Штрэзамана — няма што і казаць: увойдуць. Гарачыя перагаворы пачаліся між Марксам і нацыяналістамі. Крайнія з апошніх (манархісты ды мілітарысты) рашуча выступаюць проці прызнаньня Рэспублікі ды палітыкі Лёкарно. Але трэба думаць, павадыры, разумеючы ўсю важнасьць узяцьця ў рукі дзяржаўнай улады, здолеюць паразумецца між сабой і—Марксам.

Гэткім чынам, трэба што-дня спадзявацца, што новы нямецкі ўрад—з вялікімі ўплывамі нацыяналістаў — будзе гатовы.

Заява Штрэзэмана аб ген. Гэсслеры.

Штрэзэман заявіў, што не прадбачыцца ніякіх пераменаў у рэйхсвэры, што трэба думаць, што і Гэсслер астанецца на сваім становішчы.

Значэньне ліквідацыі ўрадавага крызісу ў Нямеччыне.

Утварэньне ў Нямеччыне ўраду з нацыяналістамі — вельмі характэрнае для ўсяго складу міжнародавых адносінаў у Эўропе.

Удзел нацыяналістаў, проці якіх аднагалосна выступала француская прэса, націск асаблівы і паўторны на іх удзел з боку Гіндэнбурга — якраз у часе гарачага дыплёматычнага бою між Нямеччынай і Францыяй у Парыжы, ясна даказывае, што Нямеччына зусім ужо вызвалілася з-пад усялякага страху ды націску Францыі... Яна ужо на стольківі сільная і вольная, што францускі ўрад ня мае навет ахвоты прабаваць — страшыць Нямеччыну Фошам... Што-ж да даўнейшых „карацельных паходаў“ ці акупацыяў, якія яшчэ так нядаўна рабіў — на выпадак непакорнасьці нямецкага ўраду Пуанкарэ, дык на гэта ўжо час прайшоў беспаваротна... Той самы Пуанкарэ, які быў тады прэм'ерам, і цепер ім зьяўляецца, але цяпер яго амаль-што зусім ня чуваць у-ва ўсей парыжскай дуэлі. Гэтага грознага калісьці Пуанкарэ хапае цяпер толькі на тое, каб інтрыгаваць проці Брыяна, які выразна стаіць — за палітыку ўступак Нямеччыне, як за — адзіную магчымую для Францыі палітыку...

Ваенныя сілы Амэрыкі і Англіі ў Кітаі.

Англія мае ўжо ў Кітайскіх водах аж 35 рознай сілы ваенных караблёў. Амэрыка мае іх ужо 26, ды высылае яшчэ 17. Рыхтуецца таксама да высылкі значных сухапутных сілаў.

Яшчэ англійскія войскі—у Кітай.

Англійскі ўрад шле ды шле ваенныя караблі ды войска ў Кітай. Толькі-што з Англіі высланы ў Шанхай яшчэ 4 батальёны войска (—раней выслалі 2). Адначасна англійскае міністэрства загранічных спраў заяўляе афіцыяльна, што — „усе ваенныя падрыхтаваньні Англіі ў Кітаі, як марскія, так і сухапутныя, маюць выключна абаронны характар. (!) Дзеля таго, усялякія чуткі аб нібы-то рыхтаванай ваеннай акцыі на тэрыторыі Кітаю—ня маюць ніякай падставы.

Добрая „абаронная вайна“ — на чужой тэрыторыі, дый яшчэ за 10 тысяч вёрст ад сваей дзяржавы!.. Праўда-ж — у тым, што Англія яўна рыхтуецца да ваеннага нападу на Кітай, але пакуль-што ніхто з іншых імпэрыялістычных дзяржаў ня мае ахвотыісьці з ёй у кампаніі, — Адсюль і яе „запярэчаньні“. Англія баіццаісьці адна, бо ня мае даволі сілы; але ня траціць яшчэ надзеі намовіць іншых. А пакуль-што—падтрымлівае хатнюю вайну ў Кітаі...

Англійскі міністар едзе да Мусоліні

Радавыя газэты пішуць, што англійскі міністар Чэрчыль, заядлы вораг бальшавікоў, мае ехаць на спатканьне з Мусоліні, каб намовіць яго прыняць учасьце у процірадавым блёку, а заадно ўжо і—проці Кітаю, дзе камандуюць, б'ючы Англію, тыя-ж бальшавікі.

За гэта быццам Англія абяцуе Мусоліні—даць вольную руку дый сваю дапамогу ў Малай Азіі.

Амэрыка згадзілася на суд з Мэксыкай.

На паседжаньні сэнату сэкрэтар для замежных спраў Амэрыкі Келлог зрабіў неспадзявана заяву, што амэрыканскі ўрад згаджаецца аддаць канфлікт з Мэксыкай аб нафту ў Міжнародавы Трыбунал у Гаазе.

Важныя заявы Брыяна.

У прамове сваёй на паседжаньні камісіі для загранічных спраў францускага парляманту Брыян—ў справе перагавораў з немцамі аб фортыфікацыях на ўсходзе Нямеччыны—паміж іншым заявіў:

„Мы чакаем цяпер новых прапавіцыяў з боку немцаў, ня губляючы надзеі, што паразуменьне можа быць дасягнута да 1 лютага“. (Калі да паразуменьня ня дойдзе, тады справа будзе перадана ў Лігу Народаў, дзе Нямеччына можа цягнуць яе неабмяжаваны час!—Рэд.).

З далейшага працягу прамовы відаць аднак-жа, што Брыян прадбачыць якраз тое, што справа будзе аддана Лізе Народаў, бо—відаць, дзеля ўспакаеньня Польшчы— давodзіў, што Кантроль Лігі Народаў над збраеньнямі Нямеччыны будзе ані ня горшы, чым кантроль міжсаюзнай Камісіі.

Паводле тэлеграмы паўурадавага нямецкага агенцтва, над заявамі Брыяна ў Камісіі ўзьнялася гарачая дыскусія, у часе якой Брыян быццам змушаны быў раскрыць усе карты—сваей ігры—між Нямеччынай і Польшчай. Вось зьмест гэтай вельмі цікаўнай тэлеграмы:

„Толькі цяпер сталася ведамым, што ў дыскусіі справа нямецкіх крэпасьцяў на Усходзе (проці Польшчы.—Рэд.) іграла цэнтральную ролю.

На запытаньне, ці француска-нямецкае збліжэньне не пярэчыць француска-польскаму саюзу, Брыян адказаў: „Гэта-ж зусім розныя справы“. Ен думае, што Польшча можа таксама зусім добра паразумецца з Нямеччынай, як і Францыя.

На запытаньне, ці Штрэзэман гутарыў з ім аб неабходнасьці перагляду ўсходніх граніцаў (Нямеччыны), Брыян адказаў: Гутарыў. Тады-ж ён дадаў, што пытаньне толькі ў тым, якую кампэнсацыю (заплату, ці замену) дадуць немцы Польшчы за зьмену граніцы (пакуль-што справа йдзе толькі аб Гданскі калідор—Рэд.); што-ж датычыць да француска-нямецкага паразуменьня, дык яно пусьціла такія глыбокія карэньні ў Нямеччыне, што ніводзін ўрад ня можа ад яго адмовіцца.

Левая француская прэса вельмі здаволена перамогай Брыяна над Пуанкарэ ў Радзе Міністраў.

Экспозэ Брыяна—гэта выражэньне перамогі „палітыкі Лёкарно“ (гэта значыць паразуменьня з Нямеччынай — коштам Польшчы. Рэд.).

Паміж іншым, Брыян заявіў, што — „ўсходнія саюзьнікі Францыі (чытай: Польшча і Чэхаславакія), зусім даволены яго палітыкай.

А калі прэса гэтых дзяржаў выяўляе некаторую трывогу, дык гэта — дзеля агітацыі кампаніі антылёкарністаў.

Як ведама, „кампанія“ гэная ў Польшчы—вельмі значная: амаль ня ўся прэса!

ХРОНІКА.

Прыпыненьне газэты. З прычыны таго, што дасюлешні рэдактар „Нашае Справы“ зрокся свайго становішча, а пракуратура не дапусьціла да заарыштаванага пасла Мятлы, выдаўца гэтае газэты, дзеля подпісу заявы камісару ўраду аб назначэньні за рэдактара другое асобы, — „Наша Справа“ да часу вызначэньня паслом Мятлой новага рэдактара ня можа выхадзіць.

Зацьверджаньне канфіскацыяў. Віленскі акружны суд зацьвердзіў канфіскацыю камісарам ураду № 8 „Нашае Справы“ з 10/I 1927 году і № 2 „Народнага Звону“ з таго-ж чысла. Абедзьве газэты абвінавачваюцца паводле арт. 263 К.К

Канфіскацыі „Сялянскае Нівы“. Апошнія два нумары „Сялянскае Нівы“ сканфіскаваны паліцыяй. Гэта—першыя канфіскацыі ад пачатку істнаваньня газэты „Сялянскага Саюзу“, які быў для ўладаў вельмі пажаданым, пакуль стараўся аплёзываць Грамаду і блізкіх да яе дзеячаў. Цяпер, калі ўрад сам узяўся за адкрытую барацьбу з Грамадой, „Сялянская Ніва“ страціла ласку, і тое, што ей раней даровывалася, цяпер упісываецца ў яе рахунак, як беларускага органу, само сабой няпрыемнага для ўлады.

У Цэнтральным Сэкрэтарыяце Грамады. У памяшчэньні Цэнтральнага Сэкрэтарыяту паліцэйская варта ўжо зьнята.

Як нас паведамляюць, за час працы Цэнтральнага Сэкрэтарыяту паступіла на рукі яго звыш 12 тысяч злотых, як чацьвёртая частка сяброўскіх складак, пасыланая з збораў гурткоў у Цэнтралю. Гэтак агулам гурткамі сабрана сяброўскіх складак да 50.000 злотых. Дык дзіўнымі выдаюцца гутаркі аб нейкіх „тысячах даляраў“, выдаваных быццам-та на „платных агентаў“ Грамады.

Працаўнікі Цэнтральнага Сэкрэтарыяту атрымлівалі ў месяц ад... 75 зл. да 120!

Вобыск у адваката Родзевіча. 21 га студзеня паліцыя ў Вільні зрабіла вобыск у кватэры ведамага адваката Вацлава Родзевіча, які ў апошнія часы даволі часта выступаў, як абаронца, у палітычных працэсах.

Гэтае пагвалчэньне прафэсіянальнае тайны адвакатуры выклікала сярод адвакатаў глыбокае абурэньне і пратэсты.

Проці гэтага новага гвалту і зламаньня істнуючага ў Польшчы закону аб шанаваньні прафэсіянальнае тайны адвакатаў віленская рада адвакатаў паслала рашучы пратэст да міністра справядлівасьці. І вось тут — асаблівая пікантнасьць: як сьцьвярджае „Kur. Wil.“, загад зламаць закон даў... сам-жа міністар справядлівасьці,—той, хто павінен бараніць закон ад ламаньня!

Зьвяга ня спыняецца. Нейкая цёмная рука, якая праз услужную польскую прэсу сее нягодную ілжу аб беларускіх дзеячох і арганізацыях, каб апраўдаць прозізаконны арышт беларускіх паслоў, — далей падае ў польскія газэты ілжывыя весткі. Гэтак, абвясьціўшы, быццам адзін з дырэктароў Белар. Каап. Банку, сьвяч. Коўш, які ад 1921 году не выяжджаў з сваей парахвіі ў Ваўкавыскім павеце, быў „начальнікам чрэзвычаек“ у ССРР у 1923 і 1924 гадох, — гэная самая рука закідае Грамадзе забойства нейкага Смоліка пад Вялейкай. У сувязі з гэтым заарыштаваны камітэт тамтэйшага гуртка. Добры спосаб выкарыстываць кожны крымінал — дзеля палітычных мэт!

А ў сьвеце бывае заўсёды так, што, калі адзін баран нягодны, то кажуць, што і ўсё стада паршывае. Заслылі вароны на вёсцы зладзейкамі. Як толькі якая дзе пакажацца па двары ці гародзе, яе зарас ганяюць а то і забіць стараюцца.

Бяда настала варонам, ды і толькі: з аднаго боку куна, з другога каршун, у самым табарышчы ўжо зладзеі, — і рабі тут, што хочаш!

Сабраліся вароны і радзяць аб сваім горы, а тут адкуль ні вазьміся каршун: падляцеў ціхонька да іх сеў на ёлку, ды слухае.

— „Каршуна трэба забіць спачатку, ён слабейшы за куну“—кажа адна варона.

— „А памоему куну трэба спачатку прагнаць, а тады за каршуна ўзяцца“,—кажа іншая.

— „Дурні вы ўсе“, кажа ім раптам каршун. „Паслухайце, што я вам скажу“.

Аглянуліся вароны і затрасьліся ад злосьці, убачыўшы каршуна.

— „Біць яго“!.. крычыць адна.

— „Якта біць? Ен-жа нас цяпер не чапаець“!..—крычыць іншая.

— „Трэба паслухаць, што ён нам скажа“!—крычаць вароны-зладзейкі.

А хітры каршун, спакойна апусьціўшы клюнку, сядзеў на дрэве і толькі ціха шаптаў:

— „Справа ваша — я да вас з радай, а вы хочаце—слухайце, хочаце—не. Мне ўсё-роўна“.

Пасьля доўгага крыку рашылі наастатку вароны паслухаць, што скажа ім каршун. І вось ізноў паселі вароны спакойна на дрэвы і пачалі слухаць, што ім скажа каршун.

Хітра ўсьміхнуўся каршун, папраівіў дзюбай свае скрыдлы і пачаў да іх такую гутарку:

— „Маніў-бы, каб сказаў, што я не рабіў вам шкоды. Але бачыце—і вы мне зрабілі шкоду. Дык ці варта нам і ўспамінаць аб іх?—што ўжо прайшло, тое травой парасло. Пагаворым лепш, як далей жыць“.

— „Ен добра кажа,—шапнула адна варона-злодзей.

— „А як прыгожа“! — каркнула другая зладзейка.

— „Не прашкаджай слухаць“!.. каркнула чуць жывая якаясь старая варона.

— „Я, бачыце, надумаўся вас больш ня трывожыць, а жыць з вамі ў дружбе“.

— „Праўда“? — спыталася зьдзіўлена якаясь варона паківала недаверчыва галавой і дабавіла: „Штосьці мне ня верыцца“.

— „І мне ня верыцца... і мне... і мне“... пачуліся адусюль галасы.

— „Ня верыце—ня трэба, але я праўду кажу“,—гаварыў хітры каршун далей. „Але, я надумаўся, што нам каршунам з вамі ня вадзіцца і ваяваць, а памірыцца трэба. трэба разам жыць і разам бараніцца ад агульнага ворага“.

— „Ну, ты ўжо хоць і мані, ды гладка, а ня гэдак вірутна“... адсекла яму вялікая варона. „Скажы ты, хто наш агульны вораг“?..

— „А ты ня ведаеш?.. ха-ха-ха... Вось дык сапраўды дурная варона... А аб куніцы ты забылася?—Яна ня толькі ў вашы гнёзды лазіць, але і ў мяне дзяцей крадзе“.

— „Нашто ты нам здаўся ў суполку бараніцца ад куніцы?.. Ты лепш, калі сапраўды хочаш з намі жыць добра, то ня лазь у нашы гнёзды, а ад куніцы мы і самі адбаронімся“!—адказала яму ізноў тая-ж самая вялікая варона.

— А, то вы мяне ў-кумпанію прыняць ня хочаце?!. крыкнуў каршун“.—Добра, я-ж вам накажу, хто я такі: з куніцай падружуся“!.. І каршун махнуў крыльлямі і адляцеў.

Вываз палітычных вязьняў. Як падаюць варшаўскія газэты, гэтымі днямі ўлада вывезла з Вільні ў вастрог у Станіславове (ў Галіччыне) трынаццаць палітычных вязьняў, прымаўшых учасьце ў апошняй галадоўцы вязьняў на Лукішках. Сярод вывезеных—Арсень Канчэўскі, Мікалай Шыла і рад іншых беларусаў.

Сьмерць Камісара Урэду Вімбора. Надовячы, пасьля апэрацыі сьляпое кішкі памёр Камісар Ураду на м. Вільню Вімбор.

Спэкталь-вечарына. У суботу, 29 га студзеня адбудзецца спэктакль вечарына Новасьвецкага Гуртка Таварыства Беларускае Школы ў памешканьні Віленскае Беларускае Гімназіі. Пастаўлены будуць дзьве камэдыі: 1) „Пасланец“ і 2) „Модны Шляхцюк“; пасьля—скокі пад духавы аркестр. Пачатак а 7 гадз. ўвечары.

Даход пойдзе на культурна-асьветныя мэты.

Крызіс валакністае прамысловасьці. У Беластоку, галоўным цэнтры валакністае прамысловасьці нашага краю, з прычыны адсутнасьці заказаў прыпынілася праца ў гэткіх фабрыках сукна: Герца (95 работнікаў), Шмідта (35 раб.), Шляктара (22 раб.) і Шварца (40 раб.).

Дзеля тых-жа прычын спынілася праца ў фабрыцы Пэрэцкага і Геняцкага ў Васількове, дзе працавала 240 работнікаў.

Выясьненьне ў справе спыненьня караў за лясныя шкоды. Камісар ураду на м. Вільню апавяшчае, што загад Прэзыдэнта Рэспублікі з 30 га лістапада 1926 году аб прыпыненьні караў за лясныя шкоды на адзін год (ад 1-га сьнежня 1926 году да 30-га лістапада 1927 году), калі праступкі былі ўчынены да 22-га студзеня 1922 г., сяляне часта тлумачаць няправільна, бачучы ў гэтым як быццам дапушчэньне на час цэлага году бяскарнасьці лясных парубак і г. п. Камісар выясьняе, што сказаным загадам Прэзыдэнта ў гэткіх выпадках кара адкладаецца толькі на працяг аднаго году і дароўваецца, калі засуджаны на яе ў працягу гэтага аднаго году ня зробіць новага праступку. Калі-ж праступак паўторыцца перад канцом году, дык вінаваўца будзе караны і за новае, і за старое.

Скасаваньне дробных нядоімкаў. Урад выдаў загад, каб дробныя нядоімкі да аднаго злотага, якія асталіся пасьля пераліччэньня нядоімкаў у марках на злотыя, былі скасаваны.

Як ведама, такія дробныя сумы дагэтуль асабліва пільна спаганяліся з нашых сялян, пры чым кошты экзэкуцыі часта былі ў некалькі разоў вялікшыя, чым сама нядоімка з карамі і працэнтамі.

Староста пад судом. Былы беластоцкі староста Зыгмунт Кміта за прысваеньне ў 1921 годзе 3 мільёнаў марак, асыгнаваных на дапамогу вярнуўшымся бежанцам, засуджаны апэляцыйным судом у Варшаве на 4 гады папраўчага вастрогу. Адначасна суд пастанавіў спагнаць з яго 4.000 злотых.

Афіцыяльны курс грошы на 25-га студзеня. Даляр — 8 зл. 95 гр. Залаты рубель — 4 зл. 61 гр.

25.I. на чорнай біржы ў Вільні за даляр плацілі 8,96. Зал. р. 4,70 зл. Чыр. 3 дал. 90 цэн.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

Дзеяч Сялянскага Саюзу.

(Навагрудчына).

Наш багатыр сялянскага саюзу п. Рагуля быў 7-га сьнежня 1926 г. у м. Любчы, Навагрудзкага пав., і раздаваў свае прамовы; 8-га сьнежня у м. Негнявічах, Навагрудзкага пав., і вельмі хваліў свой Сялянскі Саюз і ўсіх заклікаў у сваю арганізацыю. Але нашы грамадзяне ня далі шмат і гаварыць, кругом зьбілі з дарогі п. Рагулю, які, бачучы, што нічога ня зробіць, уцёк з памешканьня грам. Орсы. Пабачыў ён і пачуў, што людзі пазналі і пераканаліся, гдзе праўда і які адзіны шлях да вызваленьня з пад уціску, ды, што ня ўдасца іх павясьці па той дарозе, якую намячаў п. Рагуля, разьяжджаючы ў лапцях ды сярмязе ў 1922 годзе. Мусіць народ пазнаў усе гэтыя штучкі. Хаця і ёсьць яго староньнікі, як-та: грамадзяне з м-ка Негнявічы, Рыгор Орса, Васіль Кашур, і з в. Падгур'я гэтай гміны, Янка Пяцэвіч і Аксэнці Сіўка, каторыя надта агітуюць за Сялянскі Саюз, але нашы сябры іх адусюль гоняць, як здраднікаў.

Наднёманец.

Беларускі тэатр у Вялейцы (павятовай).

Як шчыра вітаюць на вёсцы ўсё сваё на роднай мове—можна бачыць па такому прыкладу:

19-га сьнежня м. г. грамадзяне вёскі Сакавічы, Куранецкае гм., папрасілі вялейскую беларускую трупу прыехаць і паставіць спэктакль у іх вёсцы. Абяцалі зрабіць усё магчымае ад іх, але толькі каб прыехалі.

І праўда. Прыехаўшы ў Сакавічы, мы проста зьдзівіліся. Падмосткі зроблены з перагародкі, якая на гэты час была разобрана. Кулісы і заслона з даматканых пасьцілак, ад варот да дзьвярэй дарожка абсаджаная ёлачкамі. Гэта як прыклад усім вёскам, што пры ахвоце і арганізаванасьці можна ўсё зрабіць, на першы погляд, немагчымае.

Згулялі: „Калісь“ і „Зьбянтэжаны Саўка“, гулялі досыць добра. Недахваты былі—ня цьвёрда знали ролі, але гэтаму прычынай — раптоўнасьць пастаноўкі.

Глядзельнікі былі задаволены, прасілі яшчэ прыехаць. Пасьля спэктаклю адбыліся скокі, на якіх сябра Каляда Аляксандар вучыў вясковую моладзь, скакаць лявоніху. Падчас скокаў іграў Вялейскі струнны аркестр, але ня ў поўным сваім складзе і вясковая музыка— цымбалы гармонь.

Ні гаспадар хаты, ні кабета за мёд, якім яна частавала артыстаў, ні за падводы нічога ня ўзялі.

Чэсьць Сакаўцам, як разнасіцелям Беларускага мастацтва і культуры. Даход у суме 41 зл. 70 гр. пайшоў на адбудову народнага дому ў Вялейцы.

Другая паншчына.

(Навагрудчына).

Вучыцель Уладыслаў Чакуля Лозкаўскае школы, Шчорсаўскае гм., Навагрудзкага павету, вельмі зьдзекуецца з нашых беларускіх дзетак; проста катуе, б'е беспашчадна, на калені ставіць, ганяе, як якіх салдат і др. Гэткія фокусы вырабляе над дзяцьмі, кажучы: „я вам холеры покажэ бялорускую школу, бэндзеце паментаць“! Дзеці вельмі баяцца яго, як якога зьвера, і ня хочуць ісьці ў школу, але што зрабіць, калі аштрафуюць бацьку ці маці, калі ня пойдзе. Дык вось як гэтыя культурнікі—вучаць нашых дзетак!

Наднёманец.

Бедны солтыс.

(Навагрудчына).

У вёсцы Верасkаве, Любчанскай гм., Навагрудзкага ваяводзтва, увесь час быў солтысам Б. Абрантовіч. Праўда, былі перавыбары і абабралі другога і паслалі пратакол у гміну, але войт сказаў, што ня добрага выбралі і што прыедзе сам. Калі прыехаў войт, дык вёска, каб ужо дагадзіць яму, выбрала самага першага прыслужніка панскага, як і старога солтыса. Сам войт сказаў, што, цяпер-та будзе новы солтыс, але ўжо прайшло гадоў са два, а солтыс той самы. Цяпер стары солтыс сам нярад, што застаўся, бо вельмі шмат працы. Днём-та нічога, але тут прыходзіцца і ўночы быць на нагах, гэтаму віна гурткі.

Наш бедны солтыс, аж пабляжэў, і нат' дастаў катару, бо, ведама ж, цэлую ноч гэткім марозам стаіць у вёсцы пад вокнамі, хаця каб гдзе не сабраліся грамадзісты. У нас у вёсцы ёсьць хат пяць беларусаў каталікоў; а наш солтыс атрымоўвае дарэмна „Dz. Wil.“. і там ён вычытаў пахсд проці Грамады, дык ён нагаварвае гэтых беларусаў каталікоў пашкодзіць грамадзе. А сам, бачыўшы, што грамадзіст хлопец вясковы, і мала ведае законы, навет кажа, што ён мае права грыштаваць кожнага грамадзіста, але з яго ўсе сьмяюцца і пытаюцца, колькі яму ганарару дае „Dz. Wil.“ за гэта.

А. Сьценька.

Нам пішуць з вёскі што:

× Ксёндз пробашч А. З. з амбоны і ўсялякімі іншымі спосабамі стараецца адстрашыць грамадзян беларусаў Вішнеўскай гм., Вялейскага павету ад усяга беларускага, асабліва-ж ад беларускіх „бальшавіцкіх“ газэт, замест якіх дарма раскідае польскія газэты. Нядаўна ў Вішнеўскай гм. адбылася перапісь (якая?), у якой ня трэба было на'т запісываць прозьвішча, а толькі казаць, хто якой нацыянальнасьці. Ня гледзячы на ўрадовую агітацыю—беларусы усё-ж такі ўзялі верх.

× Солтыс в. Залацеева, Дэрэчынскай гм., Слонімскага пав. Сліж Тамаш вельмі спалохаўся перавыбараў солтысаў па ўсей гміне і ўсімі сіламі стараецца падлізацца панам Данілевічам (з суседняга маёнтку) і паліцыі. Ён робіць розныя фальшывыя даносы на змагароў за родную школу, якія масава складаюць і ўсіх тых, хто імкнецца да арганізацыі беларускае працоўнае гушчы, спадзяючыся, што апошнія дадуць яму магчымасьць утрымацца і на далей солтысам. Ганьба яму—прадажніку аднасяльчан!

× Вішнеўскі поп Павал Макарэвіч (Валожынскі пав.), калі прышла да яго сялянка Аміля Мартыновіч з в. Ганчароў па мэтрыку—запрасіў ад яе 40 зл. Сялянка пачала прасіць, каб ён зьніжыў крыху. Але поп сказаў: „Калі ня маеш грошы—то ідзі зарабі і тады прыдзі па мэтрыку, а я ня жыд і таргавацца са мной ня можна. Сялянка ўсе-ж стаяла на сваім і вытаргавала мэтрыку за 4 злоты. У папа Вішнеўскага цэны без запросу!

× Грамадзянін В. Юша, ідучы з работы, дагнаў сялян Янку і Віцука Вялькоўскага з вёскі Вярцішы, Вішнеўскае гм. і сказаў ім: „здарова беларускія сяляне!“ Але яны адказалі, што хутка такога беларуса ў турму пасадзяць, што Беларусі ніколі ня было і ня будзе, а такія, што называюць сябе беларусамі, не вядома скуль узяліся. Абодва, як відаць, набралі ў свае дурныя галовы абшарніцкіх думак і выракаюцца свайго роднага. Гэта пасьля таго, як яны купілі па 2 гэктары сенажаці, пачалі сябе залічаць да абшарнікаў. Ганьба рэнэгатам, здраднікам свайго народу!

× Кс. Я. Войдак страшыць сялян Вішнеўскае гм. з амбоны, што не пайдзе па калядзе ў тыя вёскі—гдзе ёсьць беларускія гурткі. А сяляне і рады, бо ня трэба будзе траціць часу на спатканьне ды і каляднага ня трэба будзе даваць яму.

× Войт Вішнеўскае гм., Пякарскі Янка навучыўся скуру дзёрці ў бедных людзей. Служыў у яго Адвард Каранеўскі, які ня мае нідзе жаднага прытулку. Раз удалося яму злавіць двух шашкоў і прадаць, дык войт хацеў адабраць грошы за шашкоў ў Каранеўскага, а калі той адмовіўся аддаць грошы—прагнаў яго са службы.

× Лясьнічы Картуз Бярэзкага надлясьніцтва Сакалоўскі заявіў, „ня дам дроў праклятым беларусам. толькі палякі ў мяне дастануць дроў. І таго, што сказаў, прытрымоўваецца. Толькі той з беларусаў атрымае дроў—хто прыслужыцца вяльможнаму пану лясьнічаму.

× Гмінная Рада гм. Нягневічы Навагрудзкага павету толькі і знае, каб сьцягаць з сялян больш палаткаў ды хабароў, каб пагуляць ды добра папіць гарэлкі, а аб народзе то нічуць ні паруліцца. Толькі знаюць добра служыць панам. Напрыклад пісар гміны Грацкі з войтам Горбачыкам, што хочуць, пішуць ці робяць, а рада гмінная слухае. Наш радны Янка Макаравіч з в. Аўдзевічы хваліўся, што з сойміку з Навагрудка ішлі 2 дні, а да Навагрудка ўсяго 18 кілямэтраў, мусіць добра загулялі нашы радныя ў Навагрудзкім сойміку.

× Абшарнік з двара Хоўхла з Гарадоцкай гм., Маладэчанскага пав. Уладзімер Чайкін выкінуў на вуліцу бедную Юзэфу Хацімскую, якая служыла ў яго за кухарку ў працягу 8 лет і так верна, што нават абараніла яго ад сьмерці, адабраўшы рэвольвер, калі пан хацеў застрэліцца.

× Васіль Каладзюк. сярмяжнік наш, жыхар вёскі Лаўрушава, гм. Негнявіцкае стаіць, за паноў і гэтым самым здраджае сваіх таварышоў сярмяжнікаў.

× У вёсцы Мархачоўшчыне, Сьвержанскае гм., Стаўпецкага павету наладжаны быў 9 студзеня спэктаь-вечар. Пастаўлены былі п'есы: „Птушка Шчасьця“ і „На вёсцы“. Гулялі вяскоўцы самі, і згулялі вельмі ўдачна. Трэба пажадаць мархачоўцам вялікага пасьпеху ў іх добрых пачынаньнях!

× Моладзь вёскі Субачы Крывіцкае гм., Вялейскага пав., замест таго, каб хоць штось рабіць дзеля арганізацыі і асьветы нашага цёмнага сялянства, каб у сьвята наладзіць разумную гульню, прачытаць кніжку, або газэту—робіць бойкі, у якія б'юць адзін другога, чым папала. Асабліва вызначаецца ў гэтых бойках Ануфраёнак. Ці ня стыдна вам хлопцы? Адумайцеся.

З Радавае Беларусі.

Усебеларуская студанцкая канфэрэнцыя.

Перад мінулымі Калядамі ў Менску адбылгся трохдзённая ўсебеларуская канфэрэнцыя пралетарскага студэнцтва. На канфэрэнцыі была каля 100 дэлегатаў.

Студэнцтва адзначала дрэннае матар'яльнае палажэньне студэнтаў і слабае правядзеньне ў жыцьцё новых мэтадаў выкладаньня.

З дакладаў выясьнілася, што Цэнтральнае Бюро аб'яднае на Беларусі каля 10.000 чалавек. З іх каля 5.000 атрымоўваюць стыпэндыі.

Лекарскі агляд студэнтаў паказаў, што амаль 50 проц. студэнтаў—хворыя. Лекавыя патрэбы студэнтаў абслугоўваліся толькі на 10 проц.

Апошні прыём у Беларускі Дзяржаўны Унівэрсытэт (Б.Д.У.) даў моладзь значна лепш падрыхтаваную, чым прыёмы мінулых гадоў.

Было адзначана паляпшэньне культурнай працы сярод пралетарскага студэнцтва. Студэнты Беларусі прынялі актыўны ўдзел у ліквідацыі няпісьменнасьці сярод жыхарства.

Студэнты Б.Д.У. абслугоўвалі каля 200 ліквідацыйных пунктаў, а студэнты сельска-гаспадарчай акадэміі арганізавалі ў вёсках шмат с.-г. гурткоў, праводзілі даклады і гутаркі ў хатах-чытальнях і народных дамох.

Адным з недахопаў зьяўляецца слабае разьвіцьцё фізычнае культуры сярод студэнтаў.

Выступаўшыя студэнты падкрэсьлівалі такжа слабае правядзеньне культурнае працы сярод саміх студэнтаў.

Канфэрэнцыя скончылася выбарамі новага Ц.Б., у якое ўвайшло 15 чалавек.

Паштовая скрынка.

Беларускаму патрыоту. Карэспандэнцыю Вашу зьмяшчаем скарочанай, дзеля недахвату месца. Перапіс у Вас адбыўся, відаць, неафіцыяльны, якісь прыватны. — **І. Аўхіміку.** Ваша карэспандэнцыя вострая па зьместу, таму непадходзіць. — **С. Шупеньку.** З Вашай карэспандэнцыяй трэба пачакаць. — **М. Марчэні.** Усей Вашай карэспандэнцыі выкарыстаць ня можам. — **Наднёманцу.** Выкарыстоўваем частку Вашай карэспандэнцыі, з астальной трэба пачакаць. — **Рудовічу П.** Вершу Вашага не зьмяшчаем, бо надта востры.—**Нялыганскаму.** Усяго зьмясьціць цяпер ня можна. — **Падпішчыку 5230.** Вашы вершы, як Вы ўгадалі, зьмясьціць ня можам. Але пішыце і апрацоўвайце добра, каб верш быў гладкі. З Вас можа штось выйсьці.

Усячына.

Абразцовая анархія.

Польская газэта „Głos Prawdy“, орган пілсудчыкаў праводзіць анкету на тэму: „які палітычны лад найбольш адказывае розуму і характару сучаснага грамадзяніна Польскай Рэспублікі“.

Адзін з удзельнікаў анкеты даводзіць, што найбольш адпаведным ладам для Польшчы зьяўляецца анархія, якая ўжо нават ёсьць у Польшчы, толькі трэба было-б як ўдасканаліць.

„Мы, палякі,—кажа ён,—зусім не зьмяніліся за гады, якія аддзяляюць нас ад эпохі, калі з гордасьцю было казана: „Polska nierządem stoi“ (Польшча на бязладзьдзі стаіць). Тады гэта называлася бязладзьдзем, сягодня-ж навука гэта называе анархіяй.

Калісь была ў Польшчы шляхоцкая анархія—сягодня шляхоцка-жыдоўская і, калі-б не цяжкія эканамічныя часы, дык ніхто-б і не наракаў. Бо анархія і ёсьць як раз ідэальнай палітычнай атмосфэрай для паляка.

І памыляўся-б той, хто думаў-бы, што гэта атмосфэра адпавядае толькі дрэнным грамадзянам, лаўцом рыбы ў мутнай вадзе. О, не!

Далей кажа: „Але ж Панове! сяньня маем тыповую анархію, толькі бяз гвалтаў вулічных, за тое-ж вельмі каштоўную, бо бюрократычная адміністрацыя глытае шмат грошы (па-за падаткамі). Ці-ж ня лепш назваць рэч сваім імям і замест таго, каб думаць аб папраўцы рэспубліканізму, спыніцца над удасканаленьнем анархіі?

Бо анархія сяньняшняя выгадная толькі некаторым (заможным і прыстасаваўшымся), а ўсё-ж такі павінна служыць усім“.

Канчае свой адказ аўтар так: „Хочам мець добрых грамадзян? Дамо ж ім лад безаглядный вольнасьці, а не якуюсь пастаянную арэштанскую, да якой трэба прыраўняць нелады сучаснай Эўропы.

Рэдактар-Выдавец: Альберт Эйсак

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.